

МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ПОШУК

УДК 72.01:111.852] : 728.2.052 (477.83/86) "18/19"

Уляна **Щевйова**

аспірантка кафедри історії
та теорії мистецтва ЛНАМ

Культура повсякденності у вхідних просторах житлових споруд Східної Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.

© Щевйова У., 2018

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1313165>

Анотація. У статті проаналізовано основні аспекти культури повсякденності у вхідних просторах (вестибюлях і сходових клітках) житлових споруд Східної Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. Доведено, що естетичні пріоритети для кожного стилістичного, історичного періоду визначали принципи декорування вхідних просторів і характер суспільного впливу на архітектуру. Виявлено баланс між утилітарним і художнім у вхідній групі приміщень, що сполучає публічний і приватний простір. Простежено закономірності у ставленні мешканців житлових споруд до вестибюлів і сходових кліток у сучасних умовах.

Ключові слова: культура, повсякденність, естетика архітектури, житлові споруди, вестибюль, сходова клітка.

Постановка проблеми. Досліджувані архітектурні об'єкти (прибуткові будинки) дають повну картину про світогляд, самоідентифікацію тих людей, які їх створили, адже вони синтезують провідні технічні та естетичні досягнення того часу. Житлова архітектура якнайкраще демонструє рівень культури повсякденності тих людей, які у ній проживали й проживають тепер, адже замовники, як і архітектори, є носіями культури епохи. Вивчення основних засад і принципів формування житлової архітектури на зламі ХІХ – ХХ ст. обумовлене тим, що

вона, значною мірою визначає образ Східної Галичини та відображає ідеологію, соціально-економічні, естетичні погляди суспільства того часу. На нашу думку, дуже важливо простежити баланс між утилітарним та художнім у вхідних просторах житлових споруд кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. та наголосити на необхідності збереження автентичних архітектурних об'єктів і проведенні професійних реставраційних робіт у них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало науковців вивчали і вивчають житлову архітектуру Східної Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст., зокрема: Ю. Бірюльов [3], І. Жук [4], Р. Липка, Б. Черкес, В. Чепелик, О. Нога [8], С. Лінда, О. Сільник, С. Казанцева, Л. Полішук та ін. Проте є аспекти, які розглядалися фрагментарно й потребують більш детального висвітлення. Це насамперед стосується художнього оздоблення вхідних просторів (вестибюлів і сходових кліток) у структурі житлових споруд, адже вони – візитні картки архітектурного твору, які формують перше враження у відвідувачів і демонструють рівень культури повсякденності тих людей, які там проживають. Значний фактологічний матеріал про архітектуру вестибюльної групи приміщень у житлових спорудах Львова кінця ХІХ – початку ХХ ст. зібрала й структуризувала О. Лисенко [6]. Про значення комунікацій у формуванні архітектурного простору наголошує Л. Бачинська [2]. Ми робимо спробу виявити особливості культури повсякденності у вхідних просторах прибуткових будинків Східної Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. на прикладі художнього оздоблення вестибюлів і сходових кліток, а також проаналізувати ставлення мешканців до вхідної групи приміщень у сучасних умовах.

Мета – проаналізувати культуру повсякденності у житловій архітектурі Східної Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. на прикладі вхідних просторів у прибуткових будинках і наголосити на проблемі їх збереження й необхідності проведення професійної реставрації.

Новизна дослідження полягає в тому, що вперше культура повсякденності розглядається в контексті художнього оздоблення вхідних просторів житлових споруд Східної Галичини кінця ХІХ — першої третини ХХ ст. та зіставлена з відповідністю до життя в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вся історія люд-

ської цивілізації, у сучасних уявленнях про неї, нерозривно пов'язана із засадничим поняттям – «культура». Культура є світосприйняттям соціуму і людини зокрема, виражена в тій чи іншій формі самопізнання. Природним є прямий зв'язок понять «культура» і «мистецтво», адже саме через мистецтво ми вивчаємо культуру. Роль мистецтва завжди була важлива в розумінні історичних хитросплетінь епохи. Добре простежується і зворотний зв'язок: культура невпинно стає рушійною силою історичного прогресу. Архітектура в цьому плані перебуває в унікальному становищі, будучи одночасно і високим мистецтвом, і утилітарною, матеріальною річчю. Знаменита вітрувієвська фраза «Користь. Міцність. Краса» якнайкраще розкриває синтез духу і матерії. Будучи одночасно монументальним мистецтвом, архітектура при цьому надзвичайно наочна: вона постійно навколо нас, формуючи середовище проживання і набуваючи таким чином безперечно першість у справі впливу на маси [7, с. 60-61].

На сьогодні поняття «повсякденність» не набуло чіткої наукової визначеності. Певною мірою це пояснюється тим, що термін запозичений з буденної мови, де слово було у практичному вжитку органічним і зрозумілим. Більшість авторів, які досліджують культуру повсякденності, а саме – Ю. Лотман, М. Бойченко, Я. Куденко, Н. Пушкарева, Н. Жулена, В. Антипіна та ін., ототожнюють повсякденність зі звичайним щоденним життям, способом існування, непублічною сферою буття тощо. Тобто у дослідженнях йдеться про життя загалом, різні аспекти «життєвого світу» людини, включаючи весь спектр її особистісних виборів. Саме людина з розмаїттям її потреб і інтересів є вихідним пунктом осмислення історії та культури повсякденності. З одного боку, людина перебуває у матеріальному світі, серед реальних, незалежних від неї речей, а з іншого – створює світ «повсякденності», формує його, сприймаючи і рефлексуючи його просторовий і часовий аспекти. Ментальні цінності особи, її поведінкові стереотипи значною мірою складаються під впливом повсякденності, а створена людиною реальність починає формувати саму людину.

Отже, культура повсякденності – це сукупність характерних для повсякденного життя людей соціальних практик (щоденної поведінки, мислення, звичок, праці, відпочинку,

житлового простору і т. д.), що інтерпретуються як цілісний особистий світ, який становить для людей суб'єктивну значущість. Оскільки характеристики повсякденності є відносними й динамічними, то культура повсякденності існує тільки в контексті конкретної культурно-історичної епохи.

Про світоглядні уявлення суспільства, стиль життя, естетичні погляди, модні тенденції населення здатна чимало розповісти архітектура житлових споруд. Наприкінці XIX ст. у Львові розпочався справжній будівельний бум. Масове впровадження у житлових будинках водопроводу, каналізації, електричного освітлення ставило нові вимоги до проектування та будівництва. Підвищувався комфорт помешкань, і не завжди старі будинки можна було пристосувати до нових умов життя. Відбувалася революція і в технологіях будівництва. Зокрема, впровадження залізобетону замість дерев'яного перекриття значно продовжувало вік будівель. Тож і власники кам'яниць прагнули позбутися навіть порівняно нових 15-20-річних будинків, щоб на їх місці збудувати сучасні. Це стало одним із факторів будівельної революції у Львові в 1890-1910-х рр. Основним типом міської забудови в другій половині XIX ст. – початку XX ст. стали будинки з численними ізольованими квартирами й кімнатами. За своєю структурою ці будинки отримали назву прибуткових (чиншових), тобто прибуткові житла в чотири-шестиповерхових секційних будинках. Також архітектори споруджували індивідуальні помешкання, проте у проектуванні вілл і осібняків вони не вдавалися до певних типових схем, оскільки індивідуальне житло завжди було вдячним об'єктом для творчого експерименту [1].

Не випадково знайомство з житловою архітектурою відбувається під час пізнання її матеріально-просторової сутності. Проектуючи житловий будинок архітектори зламу XIX – XX ст. намагалися якнайкраще використати всі переваги ділянки. Також вони пам'ятали, що функціональність має йти в парі з формою, а матеріал – у парі з конструкцією. Будівничі вдало застосовували у проектах конструктивні засоби, сучасні матеріали та створювали нові форми архітектурної виразності. Приділялася увага вирішенню і головного фасаду споруди, який виступав, водночас, своєрідною рекламою житла та візитною карткою мешканців, і декоративному оздоблен-

ню інтер'єрів. Часом вестибюлі та сходові клітки у житлових спорудах вражали своїм декором більше, ніж головний фасад. Оскільки вхідні простори у структурі житлових споруд якнайкраще виявляють культуру повсякденності людей, які там проживають, то цілком зрозуміло, що саме вестибюлі й сходові клітки демонструють особливості взаємодії соціального простору й сфери людської життєдіяльності.

У прибуткових будинках кінця XIX – першої третини XX ст. вхідні простори (вестибюль, сходові клітки та іноді допоміжні приміщення) є невіддільною, необхідною частиною. Водночас, вони є буфером між зовнішнім і внутрішнім середовищем, частиною загального громадського простору, яка формує перше враження. Оскільки вхідна група приміщень є своєрідним початком будинку та свідчить про матеріальний стан та смаки замовника, цілком зрозумілим стає прагнення деяких власників до надання цій зоні індивідуальних рис. У період зламу століть соціально-економічний фактор був вирішальним, оскільки загальний вигляд прибуткового будинку великою мірою залежав від фінансової спроможності замовника, а також соціально-економічної категорії споживача [6, с. 193].

В архітектурних об'єктах різних рівнів (міське середовище, будинок, квартира) взаємодію між окремими елементами в просторовій структурі можна визначити як комунікації. Наприклад, у житловому будинку позаквартирні комунікації – це шлях від вестибюлю через сходову клітку до квартири. У вхідній групі приміщень комунікації проявляються у двох головних аспектах. Перший з них відображає функціонально-споживацький рівень і виконує основну комунікаційно-розподільчу роль. По-перше, функціонально-споживацьке ставлення до вхідних просторів у багатоквартирних прибуткових будинках змушує сприймати їх тільки як транзит та, по-друге, – проектувати їх за мінімально допустимими нормами, що залежить від вимог евакуації або практичної доцільності (габаритів людини, меблів) [2, с. 11].

Необхідним технічним і функціональним елементом у житловій споруді є сходи, які виступають засобом сполучення і зв'язку площин, що перебувають на різних рівнях. При визначених умовах вони стають виразником естетичних і стильових напрямків всієї споруди [5, с. 3-4].

Другий функціональний аспект формування комунікацій у структурі архітектурного об'єкта – інформаційно-візуальний. Позаквартирна комунікація як мінімально скорочений, але головний шлях пересування по архітектурному об'єкту є головним каналом надходження інформаційно-перцептивного сприйняття простору. Відомості про положення елементів, їх взаємодію, функціональне призначення, їхню форму, композиційні закономірності, світло- та кольороструктурну побудову тощо надходять до реципієнта, який перебуває в комунікаційному просторі. Отже, вхідні простори утворюють своєрідний «кістяк» усвідомлення середовища [2, с. 12].

Оскільки вестибюлі та сходові клітки – це головні канали інформаційно-синтаксичного сприйняття, то об'ємно-просторову композицію необхідно було організувати щодо реципієнта. Від цього залежав специфічний підхід до просторово-планового проектування вхідної групи приміщень. На прикладі аналізу структурної побудови багатопверхових прибуткових будинків можна стверджувати, що вестибюль разом зі сходовою кліткою належить до того простору, що розташований між входом до будинку та вхідними дверима до приватного помешкання. Тому ця «зона» вважається напівприватною чи напівпублічною. Доступ до цього простору обмежений, сюди можуть потрапити люди, які мають формальне (юридичне – наприклад власники), чи неформальне (соціальне – наприклад, гості) право такого входу. У минулому ці простори між приватним і публічним відігравали важливу роль у системі соціальної комунікації всередині спільноти дому. Технологічні зміни та загальний соціальний розвиток суспільства у XX ст. спричинилися до більш вузького розуміння приватності, зменшуючи роль напівприватних просторів.

Цілком очевидно, що зводити культуру повсякденності у вхідних просторах до суто утилітарності, до однозначної спрямованості лише на певну практичну мету є неправомірно. Культура повсякденності виходить за межі вузько буденної практики, адже саме в буденності відбувається синтез «естетичних» і «матеріальних» компонентів.

Художнє оздоблення вхідних просторів житлових споруд, а, відтак, і візуально-почуттєве сприйняття їх відбувається унісонно, створюючи новий, синтетичний естетичний образ.

Це підтверджує думку, що у більшості випадків вестибюль і сходові клітки виконували ще й репрезентативну (естетичну) функцію. Вхідні простори, як і більшість архітектурних приміщень, мали ознаки стилю, що домінував у ту чи іншу епоху. Вони могли бути великими й пишно декорованими, або ж невеликими і темними, щоб вразити відвідувачів іншими приміщеннями – добре освітленими та з розкішним декором. Оскільки при архітектурному плануванні будинку в кінці XIX – початку XX ст. найголовнішою була проблема комплексу стеля-стіни-підлога, то вхідні простори виконувалися з урахуванням синтезу мистецтв у них. Рисунок підлоги, вітражі, решітки, сходові марші, колористика приміщення виступали в декоруванні споруди як елементи всього композиційного задуму, що допомагають художній ясності й чіткому сприйняттю форм і об'ємів інтер'єру.

Власне репрезентативність вхідних просторів була тісно пов'язана із повсякденним життям, адже центральне місце у світогляді епохи модерну займала ідея єдності життя і Прекрасного (це поняття мало естетичний, соціальний і моральний зміст). Засновник руху «Мистецтво і ремесло» британський архітектор У. Морріс, створюючи свій «Червоний дім» (Red House, 1860 р.), був переконаний, що оточення формує людину. Тому архітектор прагнув досягти повної тотожності свого реального життя, реальних зв'язків і предметного оточення з ідеальним художнім задумом, зробити мистецтво життям, а життя – мистецтвом. І цим створив глибоку світоглядну й естетичну промову, кинувши виклик своєму часу.

Філософсько-естетична програма львівського модерну формувалася під впливом поглядів У. Морріса. Його думки поділяли будівничі, які творили тогочасну архітектурну панораму Львова – І. Левинський, А. Захаревич, Ю. Захаревич, Т. Обмінський, В. Садловський, О. Лушпинський, З. Курчинський, Ю. Піонтковський. Українські архітектори теж бачили необхідність в оточенні художніми предметами повсякденних потреб людини та в новій мистецькій виразності, спрямованій у глибини людської психіки. Вони розуміли, що вхідні простори справляють на мешканців, гостей і потенційних орендарів перше враження про стан, статус і вигляд будинку. Тому архітектори, як і власники житлових будинків, звертали особли-

ву увагу на декор і оформлення вестибюлю і сходової клітки: підлоги оздоблювали керамічними метлахськими плитками, стелі – розписами чи ліпниною (часто з декоративною розетою в центрі навколо канделябра), вітражами тощо. У більшості випадків будівничі ставали організаторами і керівниками інтегрально-художнього формотворення. Синтез мистецтв народжувався вже у кресленнях проєктів. Творчий задум архітектора створювався водночас із задумами творів монументального мистецтва, живописці та скульптори долучалися до оформлення споруди в ході її планування і будівництва. Архітектори й митці-прикладники прагнули охопити різні сфери художньої творчості, не пов'язані безпосередньо з архітектурою, хотіли естетично цілісно організувати все предметно-просторове середовище проживання людини [3, с. 62-63].

Сходові поручні, світильники, що звисають зі стелі, навіть дверні ручки – усе ретельно проєктувалося в єдиному стилі. Примхливі вигини ліній модерну також чітко проявилися в дизайні й моді, а саме – у силуеті, крої й декорі жіночого костюму. Характер моделей інтерпретувався по-новому, відображаючи зміни стилю життя. У результаті емансипації кінця XIX – початку XX ст. жіночий костюм спростився, став більш зручним і придатним для нових умов життя, поступово зблизився з чоловічим, перейнявши у нього простоту форм і доцільність. Початок демократизації одягу зумовило насамперед те, що мода, підпорядковуючи своїм вимогам промислове виготовлення товарів масового виробництва, стала доступною не тільки «обраній верхівці», а й широким верствам населення. Ці фактори визначили появу нового естетичного ідеалу в дизайні костюму, в якому часто відчувається співзвучність з характером ліпнини, орнаментом керамічних плиток, колористикою вітражів в архітектурі. Таким чином, сходові клітки й вестибюль перетворилися на своєрідну проміжну ланку між приватним (житлом) і публічним (вулицею) та слугували місцем, де дами могли востаннє глянути на себе в люстерко перед виходом у зовнішній світ.

Ідею єдності мистецтва і життя, утилітарного й художнього пропагував провідний львівський архітектор доби модерну (сецесії) І. Левинський, який у проєктуванні житлових будинків дотримувався таких принципів: «...сіни вхідні завжди просто-

рові, пропорційні до цілості, і оздоблені в єдиному стилі із зовнішнім лицем споруди. Клітки сходові ясні і вигідні без зайвих декоративних ефектів. Передпокої, покої, інтер'єри інших призначень витримані до найменших дрібниць згідно тогочасних вимог житлового європейського будівництва...» [8, с. 127].

Отже, культура повсякденності у вхідних просторах не постає як суто автономна сфера, відокремлена від суспільства. Вона пов'язана з формами організації навколишнього простору та створенням ідеальних канонів поведінки людини, відповідних часу й обставинам. Кожна історична епоха створює свою конфігурацію взаємодії суспільства, а оскільки суспільство не є монолітним, то й повсякденність не може постати як довершена цілісність. Сьогодні у вхідних просторах нерідко відчувається відсутність відповідальної особи, а тому й бракує регулярного догляду, проведення поточного ремонту та прибирання. На жаль, у сучасних умовах вхідні простори у житлових спорудах здебільшого з репрезентативних перетворилися на місця, яких часто хочеться уникати. Неприємний запах видає поганий стан мурованих стін та трухляве дерево. Сміття, розбита плитка, відсутність чи пошкодження значних частин сходових поручнів, а головне – байдужість мешканців справляють на відвідувачів негативне враження і знижують комфортність перебування у будинку. Часто при прокладанні кабелів у стінах вибивають глибокі штраби, руйнуючи тиньк і кладку стін. У такий спосіб втрачаються цінні з точки зору мистецтва настінні розписи та ліпнина. Віконні вітражі через їх крихкість майже повністю втрачено, а одиниці, які збереглися повністю чи фрагментарно, перебувають у дуже поганому стані. У результаті цього вологість та вода проникають всередину будівлі й поступово псують стан сходів. Власне через вологість страждають також і плафони над сходами, або під сходовими майданчиками. Прикро, коли їх зверху фарбують однотонною фарбою, адже їх правильне збереження вимагає чимало зусиль. Також надзвичайно негативний ефект (у психологічному сприйнятті) мають вестибюлі з недостатньою кількістю освітлення і з темною сходовою кліткою.

Дослідження експлуатаційних характеристик позаквартирних комунікацій в житловій практиці підкреслює, що недостатність площі помешкань, з одного боку, та бажання

урізноманітнити просторову організацію житла, з іншого, спонукає мешканців до необхідності встановлювати в коридорах і на сходових клітках додаткові невеликі групи меблів. Тобто головні функції у вхідних просторах доповнюються додатковими. Окремі власники самовільно замінюють історичні вхідні двері в квартири на нові, які часто мають відмінні від оригінального варіанту розмір, колір і виконані з низькоякісних матеріалів. Тому враження від гармонійного вигляду сходової клітки поступово втрачається.

Несанкціоновані роботи, які проводилися в зоні вхідних комунікацій, контролювало на початку минулого століття міське будівельне управління. У сучасних умовах, на жаль, такої практики нема.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Культура повсякденності охоплює все те, з чого складається життя людини: її становище, потреби та можливості їх задоволення. Це взаємовідносини, вчинки, ідеали, звичаї та традиції, ціннісні орієнтири, які регулюють поведінку людей, індивідуальну й колективну практику, форми комунікації. Житлові будівлі кінця XIX – першої третини XX ст. у Східній Галичині не є суто утилітарними об'єктами, вони представляють значну мистецьку цінність, адже відображають естетичні вподобання, що домінують в тому чи іншому соціумі в певну епоху. Ідея творчої єдності двох сфер існування – матеріального та ірраціонального – втілилася на практиці в принцип синтезу об'єктивної реальності та суб'єктивного сприйняття і знайшла своє відображення у художньому оздобленні вхідних просторів. Архітектура вхідних просторів, безперечно, залежить від призначення цих приміщень, головними функціями яких є комунікативно-розподільча, інформаційно-візуальна та репрезентативна (естетична). Тим не менше, для нас дуже важливо зрозуміти, що вхідні простори не були й не є суто транзитною зоною, яка сполучала публічне і приватне, не відчужені «квадратні метри» – це площа, що зростається з мешканцями до тієї міри, що починає формувати їх самих.

1. Архітектура Львова: Час і стилі. XIII-XXI ст. / [упоряд. Ю. Бірюльов] – Львів : Центр Європи, 2008. – 720 с.

2. Бачинська Л. Г. Про значення комунікацій у формуванні архітектурного простору // Вісник НУ «Львівська політехніка». – «Архітектура». – Львів, 1998. – № 358. – С. 10-13.
3. Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії / Ю. Бірюльов. – Львів : Центр Європи, 2005. – 184 с.
4. Жук І. Львів Левинського: місто і будівничий: альбом / І. Жук. — К. : Грані-Т, 2010. – 184 с.
5. Киселева Т. Наружные лестницы: учеб. пособие / Т. Киселева; Моск. архит. ин-т. – М. : Ладья, 1995. – 95 с.
6. Лисенко О. Архітектура вестибюльної групи приміщень у житлових будинках кінця ХІХ — початку ХХ ст. у Львові як вираження соціальної ідеології // Вісник НУ «Львівська політехніка». – Львів, 2004. – № 505. – С. 192-196.
7. Марковський А. І. Концепція естетики в архітектурі. «Традиційна» і «сучасна» архітектура / А. І. Марковський // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2016. – Вип. 42. – С. 60-69.
8. Нога О. Творчо-виробничий фонд «Фабрика Івана Левинського. «Проект пам'ятника Івану Левинському». – Львів : Українські технології, 1997. – 328 с.
9. Словник української мови : в 11 т. / [ред. кол. : І. К. Білодід (гол.) та ін.] / АН УРСР. Інститут мовознавства. – Т. 6. – К. : Наук. думка, 1975. – 832 с.

REFERENCES

1. Arhitectura Lvova. Chas i styli. XIII-XXI st. (2008). [Architecture of Lviv: Time and styles. XIII-XXI centuries]. – Lviv: Center of Europe. (In Ukrainian).
2. Bachinska L.G. (1998). Pro znachennia komynikacii u formuvanni architecturnoho prostory [On the importance of communications in the formation of architectural space]. In Vicnyk NU «Lviv Polytechnic».»Architecture», 358, 10-13. (In Ukrainian).
3. Biryulov Yu. (2005). Mystetstvo Lvivskoi secesii [Art of Lviv secession]. – Lviv: Center of Europe. (In Ukrainian).
4. Zhuk I. (2010). Lviv Levynskoho: misto i budivnychy [Levynskii`s Lviv: the city and the builder]. – K.: Grani-T. (In Ukrainian).
5. Kiseleva T. (1995). Narugnye lesnicy [Outdoor Stairs]. – М. : Ladia. (In Russian).
6. Lysenko O. (2004). Arhitectura vestibulnoi hrupy prymishchen

u gytlovyh budynkah kincia XIX – pochatku XX st. u Lvovi yak vyragennia socialnoi ideolohii [Architecture of the lobbies group of premises in living buildings of the late XIX – early XX centuries in Lviv as an expression of social ideology]. In Vicnyk NU «Lviv Polytechnic». «Architecture», 505, 192-196. (In Ukrainian).

7. Markovskyy A. I. (2016). Koncepciya estetyky v arhitecturi. «Tradyciina» i «suchasna» arhitectura [The concept of aesthetics in architecture. «Traditional» and «modern» architecture]. In Sychasni problemy arhitectury i mistobuduvannia — Modern problems of architecture and urban planning, 42, 60-69. (In Ukrainian).

8. Noga O. (1997). Tvorcho-vyrobnycyy fond “Fabryka Ivana Levynskoho. «Proekt pamyatnyka Ivanu Levynskomu» [Creative-production fund “Factory of Ivan Levynskyy. «The project of the monument to Ivan Levynskyy»]. – Lviv: Ukrainian Technologies. (In Ukrainian).

9. Slovnyk ukrainskoi movy. v 11 t. (1975). [Dictionary of the Ukrainian language. in 11 t.] – T. 6. – K.: Scientific Opinion. (In Ukrainian).

ANNOTATION

Uliana Shcheviova. The culture of everyday life in the entrance spaces of living buildings of Eastern Galicia at the end of the XIXth — the first third of the XXth century.

Background. The architectural objects we are investigating (living buildings) give a complete picture of the outlook and self-identification of those people who created them because they synthesize the leading technical and aesthetic achievements of that time. Living architecture best represents the level of culture of everyday life of those people who lived there and live in it now because inhabitants, like architects, act as bearers of the culture of the era. Study of the basic principles of the formation of living architecture at the end of the XIXth — the first third of the XXth century is due to the fact that it largely determines the image of Eastern Galicia and reflects the ideological ideas, socio-economic and aesthetic views of society at that time. In our opinion, it is very important to trace the balance between utilitarian and artistic views in the entrance spaces of living buildings of the late XIXth and first third of the XXth century and emphasize the need to preserve authentic architectural objects and carry out professional restoration work in them.

In recent years many scientists have studied the living architecture of Eastern Galicia at the end of the XIXth — the first third of the XXth century, in particular: Yu. Biryulov, I. Zhuk, R. Lipka, B. Cherkes, V. Chepelyk, O. Noga, S. Linda, O. Syl'nik, S. Kazantseva, L. Polischuk and others. However, there are aspects that were considered by the researchers fragmentary and need more detailed coverage. This, first of all, concerns the artistic decoration of entrance spaces (lobbies and staircases) in the structure of living buildings because they are business cards of an architectural work, which form the first impression of visitors and demonstrate the level of culture of everyday life of those people who live there. Significant factual material on the architecture of the lobbying group of spaces in the living buildings of Lviv at the end of the XIX — early XX centuries were collected and structured by the researcher O. Lysenko. Researcher L. Bachinskaya emphasized the importance of communications in the formation of architectural space. We made an attempt to reveal the peculiarities of the culture of everyday life in the entrance expanses of living buildings of Eastern Galicia of the late XIXth and first third of the XXth century on an example of artistic decoration of lobbies and stairwells, as well as to analyze the attitude of inhabitants to the entrance group of spaces in modern conditions.

The objectives of this article are to analyze the main aspects of the culture of everyday life in the living architecture of Eastern Galicia of the late XIXth and first third of the XXth century on the example of entrance spaces (lobbies and staircases) in the living buildings and emphasize the problem of their preservation and the need for professional restoration.

The following research methods were used in the article:

- a method of analysis and systematization of scientific literature on the subject of research: monographs, articles, publications in periodicals, guidebooks, as well as scientific and methodical literature;
- a method of stylistic analysis of historical architectural objects used in the study of the construction of cities of Eastern Galicia and helps to establish the main trends of stylistic solutions and principles of decoration of the entrance spaces of living buildings at the end of the XIXth — first third of the XXth century.
- a method of field studies, through which you can obtain reliable information on the status of entrance spaces of living buildings in modern conditions.

The results of the research support the idea that the aesthetic priorities for each stylistic, historical period were determined by the principles of decoration of entrance spaces and the nature of social influence on architecture. The balance between utilitarian and artistic views in the

entrance group of premises, combining public and private space is revealed. We can trace the patterns in the attitude of inhabitants of living buildings to lobbies and staircases in modern conditions.

We conclude that the culture of everyday life covers all of the things that make up human life: its situation, the needs and the possibilities of their satisfaction. These are relationships, actions, ideals, customs and traditions and value orientations that govern the behavior of people, individual and collective practices and forms of communication. Living buildings of the end of the XIXth and first third of the XXth century in Eastern Galicia are not purely utilitarian objects, they represent a significant artistic value because they reflect aesthetic preferences that dominate a particular society in a certain era.

The idea of the creative unity of the two spheres of existence – material and irrational – was embodied in practice in the principle of the synthesis of objective reality and subjective perception and reflected in the artistic decoration of the entrance spaces. The architecture of the entrance spaces, of course, depends on the purpose of these premises, the main functions of which are communicative-distribution, informational-visual and representative (aesthetic).

Nevertheless, it is very important for us to understand that the entrance expanses were not and are not just a transit zone, which combined public and private, not alienated “square meters” – an area that grows up with the inhabitants to the extent that they begin to form them themselves. Actually the representativeness of the entrance spaces was closely connected with everyday life because the central place in the worldview of the modern era was the idea of the unity of life and the Perfect.

It is no coincidence that the drawings on the floor, stained-glass windows, grilles, staircase ornamentation and coloring of the room performed in decorating the buildings are one of the elements of the entire composite design and help the artistic clarity and clear perception of the forms and volumes of the interior. That is why lobbies and stairwells as integral parts of a living building are some of the best examples of historical reality, since they demonstrate not only the professional level of the architects themselves but also serve to interpret the wishes of the inhabitants. In modern conditions, it is important to focus on the conservation of objects and the need for professional restoration work of them.

Keywords: culture, everyday life, aesthetic of architecture, living buildings, entrance halls, staircase.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы основные аспекты культуры повседневности во входных пространствах (вестибюлях и лестничных клетках) жилых домов в Восточной Галиции конца XIX — первой трети XX в. Доказано, что эстетические приоритеты для каждого стилистического, исторического периода определяли принципы декорирования входных пространств и характер общественного влияния на архитектуру. Выявлено баланс между утилитарным и художественным во входной группе помещений, которая соединяет публичное и частное пространства. Прослежены закономерности в отношении жителей домов к вестибюлям и лестничным клеткам в современных условиях.

Ключевые слова: культура, повседневность, эстетика архитектуры, жилые дома, вестибюль, лестничная клетка.